

Brüksel/İstanbul, 1 Nisan 2021

SAĞLIK VE ÇEVRE BİRLİĞİ HEAL: KİRLİ HAVADAKİ CIVA ÇOCUKLARIN IQ'SUNU DÜŞÜRÜYOR!

Sağlık ve Çevre Birliği HEAL hava kirliliğinden dolayı cıvaya maruz kalan çocuklarda IQ seviyesinin düştüğünü açıkladı. HEAL'in raporuna göre, Türkiye'de hava kirliliği çocukların beyinlerine zarar vererek yılda toplam 8bin500 IQ puanı kaybına yol açıyor.

Sağlık ve Çevre Birliği HEAL (Healthand Environment Alliance) tarafından yayınlanan 'Türkiye'de Kronik Kömür Kirliliği: Kömürün Sağlık Yükü ve Kömür Bağımlılığını Sonlandırmak' raporu, termik santrallerden kaynaklı hava kirliliğinin yarattığı sağlık sorunlarına dikkat çekiyor. Rapora göre, hava kirliliğinden herkes etkileniyor, ancak bazı gruplar diğerlerinden daha fazla risk altında. Bu gruplar, hamileler, çocuklar, yaşlılar ve astım, kalp gibi kronik hastalığı olanlar.

Elektrik, ısınma ve sanayi amaçlı kullanılan kömürün dünyadaki en büyük ikinci civa emisyon kaynağı olduğuna dikkat çeken çalışmada, termik santrallerden kaynaklanan kolayca buharlaşarak hava yoluyla yayıldığı belirtiliyor. Kirliliği özellikle büyüme aşamasındaki çocuklarda telafi edilmesi mümkün olmayan bilişsel bozukluklara neden oluyor. Hava kirliliğine, özellikle cıvaya maruz kalan çocukların daha sonraki yıllarda hastalık geliştirme riskleri artıyor.

HEAL Türkiye Sağlık ve Enerji Politikaları Kıdemli Danışmanı Funda Gacal, cıvanın nasıl dağıldığını ise şöyle anlatıyor: "Şimdiye dek hep cıvanın fabrika atıklarıyla suya karıştığını konuştuk. Termik santrallerin neden olduğu cıva kolayca havaya karışır. Havadaki cıva çökme veya yağış yoluyla suya geçer ve besin zincirindeki toksik yolculuğu başlar. Kömür dahi yakılmayan bölgelerde gıda yoluyla cıva insan bedenine girer. Cıvaya maruz kalmış deniz ürünlerinin tüketimi özellikle hamileler ve küçük çocuklar için çok risklidir. Gelişme çağında olmaları sebebiyle çocuklar hava kirliliğine karşı daha savunmasızdır; bu maruziyet yaşam sürelerinin tamamını etkiler."

Gacal ayrıca, cıvanın yanı sıra hava kirliliği partiküllerinin annenin akciğerlerinden plasentaya geçerek çocuklara daha doğmadan zarar verdiğine dair yeni bulgular yayınlandığının da altını çiziyor.

2019 yılında Türkiye'de kömür termik santrallerden kaynaklı cıva emisyonunun çocuklarda toplam 8 bin 850 IQ puanı kaybına neden olduğunu vurgulayan rapora göre, çocukların ömür boyu taşıyacakları bu riskin boyutlarını belirlemek henüz mümkün değil.

3 BİNDEN FAZLA ERKEN DOĞUM, 300'DEN FAZLA ERKEN ÖLÜM

Nöroloji ve Çocuk Nörolojisi Uzmanı Doç. Dr. Semih Ayta ise cıvanın gelişmekte olan beyin için toksik bir madde olduğunu dikkat çekerek şunları söylüyor: "Anne karnındaki ve yaşamın erken dönemindeki bebekler özel bir risk taşırlar. Gebeler ve çocuklar cıvaya farklı yollarla maruz kalabilir. Cıva için 'güvenli' diyebileceğimiz herhangi bir seviye olmadığı gibi, düşük düzeyde maruz kalma akut veya kronik zehirlenmeye yol açabilir. Çocukların sinir sistemi üzerinde etki yaratabilir. Ana rahimde veya doğumdan sonraki ilk yıllarda hava kirliliğine maruz kalmak, ileriki yıllarda sağlık sorunları riskini artırır."

Nitekim HEAL'in raporunda da cıva dışında, hava kirliliğine bağlı olarak çocuklarda çok sayıda sağlık sorunu, erken doğumlar, hatta erken ölümler görüldüğü ifade ediliyor. Buna göre 2019 yılında, 3 bin 70 erken doğum, 26 bin 500 bronşit vakası, 237 bin 37 astım ve bronşit semptomu gösterilen gün (astım hastası çocuklarda) ve 352 erken ölüm vakası tespit edildi.

Çocukların IQ seviyesinin düşürerek, eğitim ve iş hayatlarındaki performanslarını etkileyen cıva maruziyeti, kalıcı hasara yol açarak hem toplumu hem de ekonomiyi etkiliyor. Sadece Avrupa'da cıva maruziyeti kaynaklı sağlık maliyetinin yılda 9 milyar euronun üzerinde olduğu hesaplanıyor. HEAL'in raporunda yer alan, Birleşmiş Milletler Çevre Programı 2018 Küresel Cıva Değerlendirme Programı verilerine göre Türkiye'de linyit ve taş kömürü kömürlü yakan termik santraller her yıl 6 ton cıva kirliliğine neden oluyor.

FİLTRELER CIVA İÇİN ÇÖZÜM DEĞİL

Cıvanın termik santrallerdeki standart filtrelerle %100 tutulmadığına dikkat çeken Gacal, "Sorunun çözümü açık; kömürden elektrik üretimine bir son vermek" diye ekliyor. 'Türkiye'de Kronik Kömür Kirliliği: Kömürün Sağlık Yükü ve Kömür Bağımlılığını Sonlandırmak' raporunda, politika yapıcılara yönelik çözüm önerileri şöyle sıralanıyor:

- Mevcut ve eskimiş kömürlü termik santrallerin en kısa sürede kapatılması ve yenilerinin inşa edilmemesi.
- Sağlık ve çevre etki değerlendirmeleri ile bilinçli enerji seçimleri yapılması.
- Elektrik sektöründen kaynaklanan emisyonların şeffaf bir şekilde raporlanarak veri şeffaflığının artırılması ve bunların bilimsel olarak değerlendirmesine izin verilmesi.
- Sağlık istatistikleri ve ilçe düzeyinde de hastalık vakalarına ilişkin istatistiklerin kamuoyuyla paylaşılması.
- Ekonomi, enerji ve çevre mevzuatları ve stratejilerini birbirleriyle ilişkilendirilerek enerji sektörü planlamasının geliştirilmesi, uzmanların ve halkın katılımına izin verilerek şeffaflığın artırılması.
- Sürdürülebilir yenilenebilir enerji ve enerji tasarrufu biçimlerinin tercih edilmesi.
- Paris İklim Anlaşması'nın onaylanması ve iddialı bir Ulusal Katkı Beyanı (NDC) ile yenilenebilir enerji kaynaklarının paylarının artırılmasına dair hedeflerin belirlenmesi.

RAKAMLARLA HAVA KİRLİLİĞİNİN ÇOCUK SAĞLIĞINA ETKİSİ

3.070 erken doğum

26.500 bronşit vakası

237.037 astım ve bronşit semptomu gösterilen gün (astım hastası çocuklarda)

8.850 IQ puanı kaybı (cıva maruziyetine bağlı)

352 erken ölüm

RAPOR HAKKINDA

Sağlık ve Çevre Birliği HEAL (Healthand Environment Alliance) tarafından yayınlanan 'Türkiye'de Kronik Kömür Kirliliği: Kömürün Sağlık Yükü ve Kömür Bağımlılığını Sonlandırmak' raporu, termik santrallerden kaynaklı hava kirliliğinin yarattığı sağlık sorunları ve bunun mali yüküne dikkat çekiyor. Türkiye'de santral bazında sağlık etkilerini ve buna bağlı maliyetleri hesaplayan ilk çalışma olan rapor, kömür santrallerinin yarattığı kirliliğin her yıl 53.6 milyar TL'ye yakın sağlık maliyetinin olduğunu ortaya koyuyor. HEAL raporunda Türkiye'nin, fosil yakıta dayalı enerji üretiminin neden olduğu ağır sağlık yükünü hafifletmek için farklı enerji üretim biçimlerine yönelmesi öneriliyor.

HEAL HAKKINDA

Sağlık ve Çevre Birliği HEAL, çevrenin insan sağlığına etkilerini Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde ve küresel ölçekte çalışan, Avrupa'nın önde gelen kar amacı gütmeyen kurumlarından birisidir. HEAL 70'ten fazla üye kuruluşu ile Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi'ndeki 53 ülkeden 200 milyondan fazla insanı; uluslararası, ulusal ve yerel ölçekte yer alan sağlık çalışanlarını, hastaları, vatandaşları, kadın gruplarını, gençlik grupları ve çevre uzmanlarını temsil eder.